

PK-342

PK-342-02 Szöveges beszámoló
Bemutakozas.pdf

Az Utcajogász bemutatása

Az Utcajogász program 2010 óta működik A Város Mindenkié önkéntes jogász munkacsoportjaként. A kezdetektől fogva tevékenysége egyik legfontosabb pillére a minden pénteken a Blaha Lujza téren két jogász és több AVM-es aktivista segítségével nyújtott küszöb nélküli jogsegély szolgáltatás hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek számára. A jogsegély működése mára ismertté vált, az ügyfelek többsége tudatosan, illetve sokszor szociális munkások tanácsára fordul hozzánk: az elmúlt években, évente 100-nál is több ügyben segítettek az önkéntes jogászok. Az esetek nagy részében az utcajogászok nem kizárólag helyben, a téren adnak tanácsot, hanem az egyes ügyekben végig részt vállalva működnek közre hatósági eljárásokban, hivatali ügyintézkésekben, szabálysértési ügyekben, és nagyszámú kilakoltatással kapcsolatos eljárásban. Az ügyek vitelében fontos szempont, hogy – amennyire az esetek jellege azt lehetővé teszi – a jogászok a hajléktalan és lakásszegénységben élő ügyfelekkel együttműködve, közösen dolgozzanak, így fejlesztve az érintett emberek állampolgári- és jogtudatosságát.

Néhány példa olyan esetekre, amelyekben noha az ügyek jogi megítélése több esetben is egyszerű, az ügyfelek számára az utcajogászok segítségével elért eredmény jelentős segítségnek számít:

- BKV bírság méltányosságból történő eltöröltetése;
- településszintű lakcím bejelentésében segítség az okmányirodában;
- tartásdíj követelés érvényesítése;
- különböző segélyek igénylésében, illetve a jogosultságok fenntartásának igazolásában való közreműködés;
- lakás kiürítése irányuló végrehajtási eljárások felfüggesztetése;;
- sikeres részletfizetési kérelmek lakbér- vagy közműszolgáltatási díj esetén,

A közvetlen segítségnyújtáson túl az Utcajogász a hajléktalan és lakásszegénységben élők számára a mindennapi életüket érintő legfontosabb jogszabályokból kiadványokat, jogi kisokosokat készít a jogszabályok tartalmának összefoglalásával, nyelvezetük egyszerűsítésével, valamint a lényeg kiemelésével, amelyek az önálló és jog- és érdekérvényesítéshez adnak eszközt az érintettek számára. A jogi kisokosok nemcsak az utcajogász blogján jelennek meg, hanem nyomtatott formában is eljutnak a célcsoporthoz A Város Mindenkié rendezvényein, illetve szociális intézményekben, önkéntes segítőkön keresztül.

Az Utcajogász csoport kiemelkedő tevékenységi körévé vált az évek során A Város Mindenkié kampányainak jogi háttértámogatása. Az önkéntes jogászok többek között részt vesznek a zéró kilakoltatás, a szabálysértési, a KENYSZI, a lakcím kampányokban, valamint segítenek a kunyhólakók érdekvédelmében is. Az önkéntes jogászok feladata az előzőeken túl A Város Mindenkié aktivistáinak és szimpatizánsainak jogi felkészítése is a csoport által szervezett közvetlen akciók előtt.

Példák sikerekre az AVM kampányaiban való közreműködés kapcsán:

- a helyi önkormányzat által jogtalanul lezárt önkormányzati szociális bérlakás kinyittatása;
- jogszerűtlen falazás megakadályozása;
- jogtalan kunyhóbontások megakadályozása;

- A Város Mindenkiével közreműködésben kilakoltatások megakadályozása, amely munkáért az Utcajogász az AVM-mel közösen egy ügy legjobb képviselte kategóriában Civil Díjat nyert,
- vidéki városok hajléktalanságot kriminalizáló (közterületen való életvitelszerű tartózkodást büntető) rendeleteinek sikeres megtámadása az illetékes kormányhivataloknál;
- közérdekű adatigénylési perben sikeres képviselő nyújtása.

Az Utcajogász fejlődésének irányai

Az Utcajogásznak a kezdeti Blaha Lujza téri jogsegélyszolgálatból álló tevékenysége az évek során folyamatosan bővült, és A Város Mindenkié jogi háttér csapatává nőtte ki magát. Ezeket a feladatokat jelenleg tizenkettő, a teljes munkaidő állása mellett önkéntes munkát végző jogász látja el. Azonban úgy látjuk, hogy számos tényező miatt – politikai, társadalmi környezet; az AVM, mint szervezet növekedése; jelentősen megnőtt egyéni ügyfélteher; önálló Utcajogász kampányok igénye – ez a rendszer mára elérte az önkéntes munka határait. Felmerült az igény, hogy a munkacsoport továbbra is A Város Mindenkié részeként működve, de jogi személlyé alakulva végezze a feladatait, annak érdekében, hogy a jogászok egy része teljes munkaidőben dolgozhasson a csoportban. Ez a típusú szervezeti fejlődés nem kizárólag a jelenlegi tevékenységek teljes körű ellátását teszi lehetővé, hanem a csoport társadalmi hatásában is léptékváltást eredményez.

Az Utcajogász Egyesület (UJE) céljai

Az Utcajogász csoportból 2016-ban jött létre az Utcajogász Egyesület, melynek alapításában 10 önkéntes jogász, A Város Mindenkié 4 érintett és 2 szövetséges aktivistája vett részt.

Az Utcajogász az érintettekkel együttműködésben védi a hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek jogait és elősegíti érdekeik érvényesülését. Eszközei ebben a jogsegélynyújtás, jogi képviselő biztosítása, kutatás, jogszabályok véleményezése és javaslatok kialakítása, figyelemfelkeltő és jogtudatosító kiadványok készítése és események tartása, valamint jogászok számára érzékenyítő és ismeretterjesztő alkalmak szervezése.

Az Utcajogász stratégiája

Jogi, érdekérvényesítő, valamint a felvilágosító és kommunikációs munkánk során **célcsoportjaink:**

- **hajléktalanságban és/vagy lakhatási szegénységben élő emberek**, akik kevés ismerettel és eszközzel rendelkeznek jogaik és érdekeik érvényesítésére – ezen belül elsősorban a diszkriminációnak kitett hajléktalan emberek, a kilakoltatás veszélye által fenyegetett lakhatási szegénységben élők, valamint a gazdasági okok miatt családjukból kiemelt gyermekek és szüleik.
- a magyarországi **jogász-közösség**, amely eddig rendkívül csekély mértékben foglalkozott a szociális jogok, kiváltképp a lakhatáshoz való jog érvényesítésével
- a **tágabb közvélemény**, amely a politikai vagy sajtóbeli félrevezető kommunikáció miatt sokszor felszínesen, megbélyegzően tekint a hajléktalanságra és a szegénységre, illetve általában kevés információval rendelkezik a témát és az érintett emberek tapasztalatait illetően
- a **politikai döntéshozók**, akiknek figyelmét felhívjuk a jogi és jogalkalmazási problémákra, és nyomást gyakorolunk rájuk azok megoldása érdekében.

1. Az UJE egyik legfőbb, hosszú távú célja, hogy törvényben garantálják és a gyakorlatban is érvényesüljön a **lakhatáshoz való jog** Magyarországon. Egyrészt fontosnak tartjuk, hogy a legmagasabb törvényi szinten, az alkotmányban legyen a lakhatáshoz való jog garantálva. Másrészt elengedhetetlennek tartjuk az is, hogy a magyar törvényhozás fogadjon el konkrét jogszabályokat, amelyek biztosítják az emberhez méltó lakhatást, a kormányzat alakítson ki intézményrendszert a lakhatáshoz való jog érvényesítésére, valamint az önkormányzatoknak megfelelő méretű szociális bérlakás-állománya és egységes, átlátható és diszkriminációmentes lakásrendeletei legyenek.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- jogi háttérkutatás, és a jogszabályi környezet elemzése
- külföldi jó példák összegyűjtése, és javaslat készítése a magyar jogi környezetbe illesztéséhez
- jogi segítségnyújtás és jogi képviselet a lakhatási mozgalom munkájához, különösképp az elhelyezés nélküli kilakoltatások megakadályozása érdekében
- jogszabályok monitorozása és véleményezése
- jogi koncepció elkészítése, javaslatok kidolgozása a lakhatáshoz való jog normaszövegére, jogi modellek kialakítása
- partneri kapcsolat kialakítása és együttműködés más, lakhatási és szociális jogokkal foglalkozó csoportokkal és szervezetekkel
- jogászai támogató bázis kialakítása a lakhatáshoz való jog érdekében
- széleskörű kommunikáció a lakhatáshoz való jogról

2. Hasonlóan fontos célja az Utcajogásznak a **hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek valós jogegyenlőségének elérése**. Ez nemcsak az őket érő diszkrimináció megszüntetését jelenti, hanem azt is, hogy képessé váljanak jogaik hatékony érvényesítésére. Ezen belül egyik fő feladatunknak tekintjük a hajléktalanságot kriminalizáló jogszabályok eltörlését, amely magában foglalja a közterület életvitelszerű használatát tiltó, és a kukázást, guberálást, lomizást, koldulást tiltó szabályok felszámolását. A másik jelentős terület, ahol a hajléktalan embereket általában hátrányos megkülönböztetés ér, az a laccím, amelynek hiányában egy sor alapvető szolgáltatástól esnek el. Célunk, hogy olyan laccím-szabályozás jöjjön létre, amely megszünteti a hajléktalan emberek diszkriminációját.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- a hajléktalan emberek kriminalizációját, diszkriminációját megszüntető jogszabályi változások kezdeményezése
- kriminalizáló jogszabályok megtámadása kormányhivataloknál és a bíróságon;
- egyéni ügyek vitele és képviselete (pl. koldulás, kunyhóépítés, guberálás, közterület életvitelszerű használatának tilalma eseteiben) hazai és nemzetközi bíróságokon;
- a laccím-szabályozáshoz jogi koncepció és jogi normaszöveg javaslat elkészítése;
- hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek diszkriminációs ügyeinek képviselete;
- hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek kriminalizációval és diszkriminációval kapcsolatos ismereteinek, jogtudatosságának növelése;
- egyéni jogsegély és az esetek nyilvános kommunikációja.

3. A jogszabályi és jogalkalmazási változtatásokon túl az Utcajogász fontos célja, hogy a **hajléktalanságban és lakhatási szegénységben élők tudatában legyenek jogaiknak és érvényesíteni tudják azokat**. Ehhez szükséges, hogy a jogaikról és az őket gyakran érintő jogi problémákról, illetve azok megoldásairól, számukra elérhető és érthető formában

tájékoztatást kapjanak. A szűkebb jogi érdekérvényesítésen túl az Utcajogász azért is küzd, hogy ezek a csoportok minél aktívabban részt tudjanak venni az őket érintő intézkedések és szabályok alakításában, a tágabb értelemben vett politikai nyilvánosságban és a közéletben, valamint élni tudjanak a demokratikus intézményrendszerrel.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- jogi és érdekérvényesítési fórumok és képzések tartása hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek részére köztéren, ellátó intézményekben;
- jogszabályok átláthatóvá, elérhetővé, könnyen érthetővé tétele kisokosok formájában (többek között: ügyintézési, szociális bérlakásokkal kapcsolatos kiadványok);
- Pécssett a budapestihez hasonló jogsegélyszolgálat kialakítása;
- az ügyintézés egyszerűsítése mintabeadványok elkészítésével;
- felvilágosító kampányok kidolgozása, pl. a kilakoltatások kapcsán;
- az AVM gyülekezéssel kapcsolatos és polgári engedetlenségi ügyeinek vitele (képviselő is);
- az AVM tagjainak jogi képzése;
- az Utcajogász ügyfeleinek bekötése önszerveződésbe (AVM, egyéb civilek stb.) és állampolgári képzésbe (Közélet Iskolája).

Az előző tevékenységek mellett az Utcajogász továbbra is folytatja az **alacsony küszöbű, rendszeres utcai jogsegélyszolgálatot** (Blaha Lujza téren péntekenként 2 órában), valamint időszakonként hajléktalan ellátó intézményekben, családok átmeneti otthonába, büntetés-végrehajtási intézetekbe, illetve más, forgalmas közterekre is tervez **kitelepüléseket**.

4. A lakhatási válság által érintett emberek elérésén túl célunk, hogy a **jogászokra, jogvédőkre is hassunk**, növeljük ismeretüket, elköteleződésüket a szociális jogok, és különösen a lakhatáshoz való jog védelme és érvényesítése iránt, valamint hogy szélessítsük azon jogászok körét, akik szolidárisak a rászoruló ügye iránt, partnerek lehetnek érdekérvényesítésben és vállalnak akár ingyenes jogi segítségnyújtást vagy képviselőt is.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- javaslatot kidolgozása és annak elérése, hogy a szociális jogok és a lakhatáshoz való jog a tananyag része legyen az egyetemi jogászképzéseken
- jogklinika beindítása és fakultáció tartása az egyetemi jogászképzéseken
- szövetségesek találása a munkánkhoz az egyetemi tanárok, akademikusok és az ügyvédi kamara, szövetségek tisztviselői között
- rendszeres publikáció a témáinkról és ügyeinkről jogi szakmai lapokban
- évenkénti toborzás az Utcajogász önkéntes jogász csoportjába
- ismeretterjesztő, figyelemfelhívó, illetve toborzó események tartása egyetemeken
- hajléktalan vagy lakhatási szegénységben élő emberek ügyeit pártoló vagy pro bono módon ellátó ügyvédi kör kialakítása